

СПРАВА «ІВАЩЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ» (CASE OF IVASHCHENKO v. UKRAINE)

(заява № 41303/11)

Стислий виклад рішення від 10 вересня 2020 року

У квітні 2010 року Служба безпеки України порушила оперативно-розшукову справу щодо заявника, на той час виконувача обов'язків Міністра оборони України, у зв'язку з стверджувано незаконною діяльністю державного підприємства, що належало до сфери управління Міністерства оборони.

Згодом матеріали справи були передані Генеральній прокуратурі України, яка порушила кримінальне провадження щодо заявника за підозрою у зловживанні владою та перевищенні службових повноважень. Заявника було затримано та обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою під час досудового слідства і поміщено до Київського слідчого ізолятора. Під час перебування під вартою у нього погіршився стан здоров'я, і він проходив стаціонарне лікування у міській клінічній лікарні, що позитивно вплинуло на його стан здоров'я.

Неодноразово суди продовжували строк тримання заявника під вартою посилаючись на аналогічні підстави наведенні, у постанові суду першої інстанції. Апеляційний скаргу заявника щодо зміни запобіжного заходу суд залишив без задоволення.

Крім того, під час розгляду справи судом, заявник кілька разів клопотав про звільнення його з металеві клітки, посилаючись на погіршення стану здоров'я, однак суд зазначав, що тримання заявника в металевій клітці відповідає нормам національного законодавства.

У квітні 2012 року районний суд визнав заявника винним та обрав йому покарання у виді позбавлення волі строком на п'ять років, однак цього ж року апеляційний суд скасував вирок районного суду та звільнив заявника від відбування покарання та з-під варти.

До Європейського суду з прав людини (далі — Європейський суд) заявник скаржився за статтю 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) на ненадання йому належної медичної допомоги та лікування під час тримання під вартою і тримання його у металевій клітці під час судових засідань. Також заявник скаржився за пунктами 1, 3 та 4 статті 5 Конвенції на незаконність, тривалість та необґрунтованість тримання його під вартою під час досудового слідства, відсутність у його розпорядженні ефективної процедури оскарження законності тримання його під вартою, а також за статтю 8 Конвенції у зв'язку із таємним стеженням за ним працівників правоохоронних органів.

Розглянувши скаргу заявника на тримання його у металевій клітці під час судового засідання Європейський суд звернув увагу на те, що тримання підсудних у металевих клітках під час судового засідання становить публічне приниження людської гідності та несумісне з нормами цивілізованої поведінки демократичного суспільства. Європейський суд констатував порушення статті 3 Конвенції.

Щодо скарги заявника за пунктом 3 статті 5 Конвенції Європейський суд зазначив, що не оцінивши конкретні факти або не розглянувши можливість застосування інших запобіжних заходів, як альтернативу триманню під вартою під час досудового слідства, та по суті постійно посилаючись на тяжкість обвинувачень, ризик ухилення або перешкоджання слідству, органи державної влади продовжували строк тримання заявника під вартою під час провадження на підставах, які не можуть вважатися «достатніми» та «відповідними» для виправдання тривалості такого тримання. Європейський суд, посилаючись на попередню практику у справах проти України, констатував порушення пункту 3 статті 5 Конвенції.

Стосовно скарг заявника за пунктами 1 та 4 статті 5 Конвенції Європейський суд зазначив, що він розглянув основні юридичні питання, порушені у цій заяві, тому немає необхідності у винесенні окремого рішення щодо прийнятності та суті цих скарг.

Також Європейський суд дійшов висновку, що заявник недостатньо обґрунтував свої скарги за статтю 3 Конвенції щодо ненадання йому належної медичної допомоги та лікування під час тримання під вартою, а також скаргу за статтю 8 Конвенції та відхилив їх відповідно до підпункту «а» пункту 3 і пункту 4 статті 35 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Оголошує* прийнятними скарги за статтею 3 та пунктом 3 статті 5 Конвенції на тримання заявника у металевій клітці під час судових засідань у його справі, а також на відсутність достатнього обґрунтування та тривалість тримання заявника під вартою;

2. *Оголошує* неприйнятними скаргу за статтею 3 Конвенції на ненадання заявнику належної медичної допомоги під час тримання його під вартою та скаргу за статтею 8 Конвенції;

3. *Постановляє*, що було порушено статтю 3 Конвенції;

4. *Постановляє*, що було порушено пункт 3 статті 5 Конвенції;

5. *Постановляє*, що немає необхідності розглядати питання прийнятності та суті скарг заявника за пунктами 1 та 4 статті 5 Конвенції щодо стверджуваної незаконності його затримання та тримання під вартою у період з 21 до 24 серпня 2010 року та стверджуваного неналежного розгляду судом першої інстанції його клопотань про звільнення з-під варти;

6. *Постановляє*, що:

(a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 10 000 (десять тисяч) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись, в якості відшкодування моральної шкоди;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

7. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».